

A cikk megjelent: <https://nlc.hu/csalad/20220208/iskolai-szurovizsgalat-megalazas/>

Megalázó iskolai szűrővizsgálat: „Minek 10 gyereket behívni, hogy félmeztelenül ácsorogjanak, amíg egy gyereket mérnek?”

Már a mi gyerekkorunkban is ment a csoportos megalázás az iskolai szűrővizsgálatokon, a helyzet pedig alig változott 30 év alatt. Miért van erre szükség?

Natasa 2022. Február 08.

Fel nem foghatom, miért kell még mindig életben tartani ezt az elavult, **iskolai** szűrővizsgálatnak nevezett kollektív megalázást? Már a mi gyerekkorunkban is lelki sérüléseket okozott, ahogy kis általános iskolásként csoportosan behívtak egy terembe, ott trónolt a védőnő, mellette az antik mérleg, egymás előtt le kellett vetkőzni félmeztelenre, és sorjában ráállni a mérlegre, hogy aztán hallgassuk a megjegyzéseket egymásról. Aki túl sok kiló volt, annak jött a kövérségről a prédikáció, és hogy minek eszik annyit, aki túl kevés kiló volt, annak beindult a „*ne válogasson, csak egyen*” szöveg, de aki túl alacsony vagy túl magas volt, az is megkapta a magáét. Persze mindezt az osztálytársak előtt, akik vihogva megjegyezték minden beszólást és utána lehetett egymást csúfolni a védőnő szavai alapján.

Tisztelet a kivételnek

Természetesen nem lehet minden iskolai szűrővizsgálatra általánosítani, a következő történetek és vélemények azokra az iskolákra vonatkoznak, melyekkel a szerzőnek és megszólalóknak saját tapasztalata van.

A gyerekek lelkén ugrálnak páros lábbal

„Az iskolai bántalmazás olyan, mint egy színjáték, nézők nélkül értelmezhetetlen” – a Békés Iskolák Program működése a gyakorlatban

Gyűlöltük ezeket a felméréseket már akkor, 30 évvel ezelőtt is, most pedig végig kell néznünk, hogy semmi sem változott, a mai gyerekeknek ugyanilyen megalázó módon kell átesni ezen kétévente. Mintha megállt volna az idő és nem jutott volna el az iskoláig az infó, hogy milyen súlyos testképzavarokkal küzdenek egyre többen a mai fiatalok közül, locsolják az olajat a tűzre, mintha nem létezne gyermekpszichológia és fogalmuk sem lenne arról, hogy a gyerekek között milyen könnyen beindul a csúfolódás egymás testére.

Sőt, ma már még rosszabb a helyzet, mint a mi gyerekkorunkban volt, hiszen mi legalább haza tudtunk menni a csúfolódás elől, nem értek otthon utol azok az osztálytársak, akik a testünk hibáit felnagyították. Most azonban nem tudnak menekülni a gyerekek, online bármikor elkapják őket azzal, hogy túl kövérek, soványak, magasak, alacsonyak, szemüvegesek... és a csúfolódásokat fel sem tudjuk sorolni, olyan fantáziadúsak ebben egymás ellen a gyerekek, pont semmi szükség nem lenne arra, hogy az ilyen iskolai, csoportos vizsgálatokon még adják alájuk a lovat.

Sok kárt okozhat egy-egy beszólás az iskolai szűrővizsgálaton (Fotó: getty images)

Az **iskolai megaláztatások** olyan mélyen beivódnak a gyerekekbe, hogy engem és több kortársamat, akikkel erről beszélgettem, még a mai napig kísértenek ezek a testsúlyméréses, egymás előtt vetkőzéses alkalmak, pedig már a 40-es éveinket tapossuk. És nem azért maradt meg ilyen szinten az emlék, mert mind túlérzékenyek lennénk, hanem mert a gyermeki lélek ennyire sérülékeny – csak ezt mintha a felnőttek, ez esetben a rendszert fenntartók, elfelejtenék nemzedékek óta. „*Élénken él az emlékeimben, ahogy betereltek minket a terembe 10 fős csoportokban, fiúkat és lányokat vegyesen, amikor negyedikesek voltunk* – meséli egy 42 éves, ma már kétgyermekes anyuka. – *Egyrészt szörnyen kínos volt, mert ebben az életkorban már kezdődött bőven a szégyenlősség, meg az, hogy különbözünk a fiúkkal egymástól, és takargattuk a nem létező cicinket előttük.*

Másrészt rettenetes élmény volt az is, hogy mindenki hallotta, látta, hány kilók vagyunk, és persze nem segített a dolgon a védőnő sem, aki nem hagyott senkit megjegyzés nélkül. Nem létezett olyan gyerek, aki megfelelt volna a normális értékeknek, úgyhogy mind kaptunk beszélést tőle.

Önbizalomromboló esemény volt ez minden alkalommal, az biztos. Sajnos ma sem más a rendszer, ahogy látom a saját gyerekeimnél, azt pedig különösnek tartom, hogy a szülők felé nulla a kommunikáció a szűrővizsgálatok eredményéről.”

Nem csupán a lányok problémája ez, a fiúkat is megviselték és megviselik ma is a vizsgálatok nyilvános megalázó helyzetei. Egy apuka mesélte erről, hogy ő például kicsi, vézna, későn érő – például a szőrnövekedés is később indult be nála – fiú volt, és rettenetes emlékként él benne a közös iskolai mérés, annyira szorongott tőle. És a most általános iskolás kislánya is hasonló, mint apa volt gyerekként, és ugyanezt a szorongást észrevette már nála is.

Kötelező iskolai szűrővizsgálat

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. 81. § (3) értelmében a tanköteles korú gyermekek szűrése kötelező. A gyerekek minden páros tanévben (2., 4., 6., 8., 10., 12. osztály) orvosi és védőnői szűrővizsgálaton vesznek részt. Az iskolai szűrővizsgálatok tartalma: teljes körű fizikális orvosi vizsgálat, a kórelőzmény és családi anamnézis felvétele, szükség esetén szakorvosi ellátásra irányítás. Testmagasság és testsúly mérése, vérnyomásmérés, lúdtalp és gerinc problémák vizsgálata, hallás, látás, kancsalság vizsgálata, pajzsmirigy vizsgálata 4. évfolyamtól, 6. osztályban színlátás vizsgálata.

A kamaszokat is megterheli a vizsgálat

A megaláztatások nem érnek véget általános iskolában, középiskolában is kötelező még a [szűrővizsgálat az iskolában](#), bár szerencsére már azért nem csoportosan kell bevonulni – általános iskola felső tagozatban is már külön mennek a lányok és fiúk -, de a traumákat alaposan felszakítja és súlyosbítja ez a vizsgálat több gyereknél. Pont annyinál, amennyi miatt már alaposan indokolt lenne átalakítani a szűrővizsgálatok rendszerét, vagy legalább valamiféle pszichológiai oktatásban részesíteni azokat, akik végzik, hogy megtanulják megtartani maguknak a beszélásokat és ártalmas megjegyzéseket, amikről nem is tudják, milyen mély sebeket hagynak a gyerekekben, főleg ilyen érzékeny korban, mint a kamaszkor. Egy gimnazista lány mesélte el a cseppet sem jó élményeit ezzel kapcsolatban:

„Szerintem nincs azzal baj, hogy alapinformációkat megtudunk a testünkről, például milyen a látásunk, milyen magasak vagyunk. A probléma igazából az, hogy ez az élmény a legtöbb gyerekek megalázó és traumatikus. Nekem mindig is görcs volt a gyomromban egy ilyen vizsgálat előtt, már akkor is, amikor alsós voltam. Minden alkalommal elmondták, hogy túlsúlyos vagyok, le kéne fogyni.

Az élményt ezerszer rosszabbá tette az, hogy kiskorunkban egyszerre küldtek be minket egy ilyen vizsgálatra, tehát mindenki tudta, hogy a másik hány kiló és azt is, hogy a védőnő ezt túlsúlynak tekinti, amiből egyenesen következett a csúfolódás.

És most gimiben is újra bejelentették, hogy jön ez a vizsgálat, amitől előjött minden szorongásom – folytatja a 16 éves kamasz a történetét. – Az a helyzet, hogy miután minden alkalommal volt beszélés a súlyomra, ez a probléma egész gyerekkoromban elkísért, gondot okozott az önbizalmammal. Ma már többnyire kibékültem a testemmel, egészségesen eszem, sokat mozgok és odafigyelek. Tehát az, hogy bementem, ráálltam a mérlegre és a védőnő azt mondta, hogy van egy kis súlyfeleslegem, nem esett túl jól. Nem is azért, mert nem tudtam magamról, hiszen tisztában vagyok vele. Az ütött meg igazán, hogy rögtön azt feltételezte, egészségtelen életmódot folytatok, mert kétszer is elmondták, hogy hogyan kell helyesen enni, sokat kell mozogni, ne egyek cukrot... észébe sem jutott először megkérdezni engem, hogy milyen az étrendem, mozgok-e eleget, hanem rögtön belekezdett a monológjába. Aztán azért elmondtam, hogy igazából sokkal egészségesebben eszem, mint a legtöbb korombeli, és már 12 kilót fogytam általános iskola óta.

Ezek az iskolai vizsgálatok feleslegesen megalázó élmények, lehetne sokkal jobban is csinálni ezt. Persze, meg lehet tudni a gyerek súlyát és magasságát, de minek egyszerre 10 gyereket behívni, hogy félmeztelenül ácsorogjanak, amíg egy gyereket mérnek, aztán hangosan kikiáltani a súlyát, meg azt, hogy túlsúlyos, vagy éppen túl vékony?

Elég komoly traumát okozott ez nekem is, és még rengeteg gyereknek. A mostani osztálytársaimtól is hallottam ilyen sztorikat, hogy ők mennyire utálták ezt, mert soha senki nem volt átlagos súlyú, mindenkiben találtak valami hibát. Minden társamnak, akivel beszéltem erről, van legalább egy rossz emléke egy ilyen iskolai vizsgálatról, amit a mai napig cipel.”

A megoldás nem lenne olyan nehéz

A probléma nem feltétlenül az iskolai szűrővizsgálattal van, bár nem egészen érthető, miért kell tömegesen végezni. A legnagyobb gond a hangos kommentálással, megjegyzésekkel van. Miért nem lehet úgy lemérni a gyereket, hogy nem fűz kommentárt hozzá a szakember? Miért nem lehet csendben leírni az adatokat a papírra, és a papíron jelezni, ha eltérést tapasztal? Ha pedig olyan komoly mértékű az eltérés súlyban, magasságban, akármiben, akkor üzenhet nyugodtan a szülőknek, hogy intézkedjenek, tehet szakértői javaslatokat írásban a megoldásra. Azzal soha, senki nem ért még el eredményt, hogy megszégyenített egy gyereket a testi adottságai miatt a kortársai előtt.

Ha valóban az az iskolai szűrővizsgálatok célja, hogy időben észrevegyék a problémákat és orvosolják azokat, akkor annak nem az a módja, hogy megjegyzéseket tesz egy védőnő a gyerek testére, hanem az, hogy elirányítja a szülőket a megfelelő szakemberhez, ahol segíteni tudnak a gyerek problémáján. Hiába mondja el úgymint egy általános iskolásnak, hogy egyen több spenótot, mert vékony, vagy ne egyen annyi édességet, mert kövér, nulla eredménye lesz. Csak a megszégyenítés marad meg benne.

A megoldás tehát nem lenne olyan nagyon nehéz. Lehetne csendben, esetleg kedves, általános csevejjel végezni ezeket a vizsgálatokat. Lehetne például emberszámba venni a kisgyerekeket, és ha a felnőtteknek kijár az, hogy egyesével, a privát szférájukat tiszteletben tartva mehetnek be az orvoshoz, akkor kapják ugyanezt a bánásmódot a gyerekek is. Lehetne megtartani maguknak a megjegyzéseket, beszélásokat, megszégyenítéseket, és maradni szigorúan szakmai diskurzusnál, ami a szülők felé irányul (ugyanis most semmiféle papírt nem kapnak a szülők a felmérés eredményéről). Semmi olyat nem tartalmazna a megoldás, mint ami amúgy minden normális orvosnál elvárható alapból – kezeljék emberként a gyerekeket, legyenek tekintettel a magánszférájukra és lelkükre, csak ennyit kérnénk az iskolai szűrővizsgálatot végző szakemberektől.